

Univerzita Pardubice

Fakulta ekonomicko-správní

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE
Fotografie v médiích

2025

Jan Chlad

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2024/2025

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Jan Chlad**
Osobní číslo: **E22449**
Studijní program: **B0688A050001 Aplikovaná informatika**
Specializace: **Multimédia ve firemní praxi**
Téma práce: **Fotografie v médiích**
Zadávající katedra: **Ústav systémového inženýrství a informatiky**

Zásady pro vypracování

Cílem této bakalářské práce je provést analýzu využití fotografie jako prostředku mediální komunikace a zkoumat její vliv na společenské vnímání. Konkrétně se zaměřuje na čtyři hlavní aspekty: historie a vývoj fotografie v mediální komunikaci, současné trendy, vliv fotografie na emoce a etické použití fotografií.

Osnova:

- Historický vývoj a teorie fotografie.
- Současné praxe využití fotografie v médiích.
- Vliv fotografií na člověka.
- Etické použití fotografií.
- Budoucnost fotografie v sociálních médiích.
- Výzkum veřejného vnímání.

Rozsah pracovní zprávy: **cca 35 stran**
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

ANDĚL, Jaroslav, 2012. Myšlení o fotografii: průvodce modernitou v antologii textů. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství Akademie múzických umění, 462 s. ISBN 978-80-7331-235-0.

ANG, Tom. Fotografie: velké obrazové dějiny. Universum. Praha: Knižní klub, 2015. ISBN 978-80-242-5018-2.

BARTHES, Roland. Světla komora: poznámka k fotografii. Vydání druhé, upravené (ve Fra první). Praha: Fra, 2005. ISBN 978-80-86603-28-5.

ČUŘÍK, Jaroslav. Nové trendy v médiích I: Online a tištěná média. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2012. 240 s. ISBN 978-80-210-5825-5.

JOHNSON, William S.; RICE, Mark a WILLIAMS, Carla, MULLIGAN, Therese a WOOTERS, David (ed.). Dějiny fotografie: od roku 1839 do současnosti: the George Eastman House Collection. V Praze: Slovart, 2010. ISBN 978-80-7391-426-4.

LÁBOVÁ, Alena a Filip LÁB, 2009. Soumrak fotožurnalismu? manipulace fotografií v digitální éře. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 155 s. ISBN 9788024616476.

SONTAG, Susan. O fotografii. V Praze: Paseka, 2002. ISBN 80-7185-471-9.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Pavel Sedlák, Ph.D.**
Ústav systémového inženýrství a informatiky

Datum zadání bakalářské práce: **1. září 2024**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2025**

L.S.

prof. Ing. Jan Stejskal, Ph.D.

v.r. děkan

V Pardubicích dne 1. září 2024

Mgr. Pavel Sedlák, Ph.D.

v.r. garant studijního programu

Abstrakt

Fotografie hraje zásadní roli v mediální komunikaci a ovlivňuje vnímání reality veřejností. Tato práce se zaměřuje na historický vývoj fotografie v médiích, její současné využití a etické aspekty spojené s manipulací obrazu. Praktická část analyzuje konkrétní případy manipulace mediálních fotografií a jejich dopad na veřejné mínění. Cílem je upozornit na důsledky neetických úprav fotografií a poskytnout hlubší vhled do vizuální komunikace v současných médiích.

Klíčová slova

fotografie, média, manipulace, etika, vizuální komunikace, žurnalistika, propaganda, veřejné mínění, digitální úpravy, sociální síť

Title

Photography in media

Abstract

Photography plays a crucial role in media communication and significantly influences public perception of reality. This thesis examines the historical development of photography in the media, its current applications, and ethical issues related to image manipulation. The practical section analyzes specific cases of manipulated media photographs and their impact on public opinion. The goal is to highlight the consequences of unethical photo alterations and provide a deeper understanding of visual communication in contemporary media.

Key words

photography, media, manipulation, ethics, visual communication, journalism, propaganda, public opinion, digital editing, social media

Prohlašuji:

Práci s názvem Fotografie v médiích jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 15.04.2025

Jan Chlad v. r.

Poděkování

Děkuji svému vedoucímu Mgr. Pavlu Sedlákoví, Ph.D. za veškeré rady, ochotu a především trpělivost, se kterou vedl mou bakalářskou práci. Děkuji za všechny podněty k vypracování této práce.

Obsah

ÚVOD.....	9
1 HISTORICKÝ VÝVOJ A TEORIE FOTOGRAFIE	10
1.1 HISTORICKÝ VÝVOJ FOTOGRAFIE	10
1.1.1 <i>Pionýrská éra a technické inovace</i>	10
1.2 FOTOGRAFIE V TIŠTĚNÝCH MÉDIÍCH	10
1.2.1 <i>Přechod k digitální fotografii</i>	11
1.3 FOTOGRAFIE V KONTEXTU MEDIÁLNÍ KOMUNIKACE	12
1.3.1 <i>Reprezentace reality</i>	12
1.3.2 <i>Role fotografie v žurnalistice</i>	12
2 SOUČASNÉ PRAXE VYUŽITÍ FOTOGRAFIE V MÉDIÍCH	13
2.1 NOVÁ MÉDIA	13
2.2 FOTOGRAFIE V REKLAMĚ	13
3 VLIV FOTOGRAFIÍ NA ČLOVĚKA.....	15
3.1 PSYCHOLOGICKÉ ASPEKTY VNÍMÁNÍ FOTOGRAFIE	15
3.2 FOTOGRAFIE JAKO NÁSTROJ OVLIVŇOVÁNÍ VEŘEJNÉHO MÍNĚNÍ	15
3.2.1 <i>Fotografie v politické komunikaci</i>	15
3.2.2 <i>Fotografie jako součást propagandy</i>	16
4 ETICKÉ POUŽITÍ FOTOGRAFIÍ	18
4.1 ETIKA V NOVINÁŘSKÉ A DOKUMENTÁRNÍ FOTOGRAFII	18
4.1.1 <i>Fotografování tragédií a lidského utrpení</i>	18
4.1.2 <i>Manipulace a staging</i>	18
4.2 ZPRAVODAJSKÁ FOTOGRAFIE A ETIKA	19
4.2.1 <i>Etická dilemata při používání fotografií</i>	19
4.2.2 <i>Pravdivost a manipulace</i>	19
5 BUDOUCNOST FOTOGRAFIE V SOCIÁLNÍCH MÉDIÍCH.....	21
5.1 NOVÉ TECHNOLOGIE A JEJICH VLIV NA FOTOGRAFII.....	21
5.1.1 <i>Vzestup umělé inteligence</i>	21
5.1.2 <i>Automatizace a generativní umění</i>	21
5.2 FOTOGRAFIE V KONTEXTU VIZUÁLNÍ KULTURY NA SOCIÁLNÍCH SÍTÍCH	22
5.3 PROGNÓZY A BUDOUCÍ VÝVOJ	22
5.3.1 <i>Budoucnost novinářské fotografie</i>	22
5.3.2 <i>Fotografie a sociální zodpovědnost</i>	23
6 MANIPULACE S FOTOGRAFIEMI A PORUŠOVÁNÍ ETICKÉHO KODEXU	24
7 ZÁVĚR.....	42
ZDROJE	43

Seznam obrázků

OBRÁZEK 1: KLEMENT GOTTWALD – PROJEV	24
OBRÁZEK 2: ANTONÍN ZÁPOTOCKÝ – PRAŽSKÝ HRAD	26
OBRÁZEK 3: RUDOLF SLÁNSKÝ A ZDENĚK FIERLINGER	27
OBRÁZEK 4: MICHAIL GORBAČOV	28
OBRÁZEK 5: O.J. SIMPSON NA OBÁLKÁCH ČASOPISŮ	29
OBRÁZEK 6: NOVINOVÝ ČLÁNEK 1	31
OBRÁZEK 7: NOVINOVÝ ČLÁNEK 2	32
OBRÁZEK 8:: MANIPULACE VÁLEČNÉ FOTOGRAFIE – BRIAN WALSKI	33
OBRÁZEK 9: ETICKÝ KODEX – ROMAN VONDROUŠ	35
OBRÁZEK 10: CZECH PRESS PHOTO – LUKÁŠ ZEMAN	37
OBRÁZEK 11: THE ELECTRICIAN – BORIS EL DAGSEN	39
OBRÁZEK 12: ÍRÁNSKÝ RAKETOVÝ TEST	40
OBRÁZEK 13: VLASTNÍ ZKUŠENOST – VELKÁ PARDUBICKÁ 2023	41

Úvod

Fotografie sehrála zásadní roli ve vizuální komunikaci již od svého vzniku v 19. století. Díky technologickému pokroku se z původního experimentálního média stala nejen uměleckým a dokumentárním nástrojem, ale i nepostradatelným prvkem v médiích, politické propagandě a komerční sféře. Schopnost fotografie zachytit realitu však od samého počátku provází otázky její objektivitě a pravdivosti.

Tato práce se zaměřuje na historický vývoj fotografie, její technické inovace a zejména její využití v tištěných médiích. Velký důraz je kladen na přechod k digitální fotografii a změny, které tento posun přinesl – od možností okamžitého sdílení až po nové formy manipulace s obrazem. Klíčovou část práce tvoří zkoumání fotografie v kontextu mediální komunikace, její schopnosti reprezentovat realitu a její role v žurnalistice.

Zvláštní pozornost je věnována etickým aspektům fotografické praxe, zejména v oblasti novinářské fotografie. Manipulace s fotografiemi je fenoménem, který výrazně ovlivňuje veřejné mínění – od politických propagandistických úprav po moderní digitální retuše. Praktická část práce se proto zaměřuje na analýzu konkrétních případů manipulace v mediální fotografii a jejich důsledky.

Cílem této bakalářské práce je provést analýzu využití fotografie jako prostředku mediální komunikace a zkoumat její vliv na společenské vnímání. Konkrétně se zaměřuje na čtyři hlavní aspekty: historie a vývoj fotografie v mediální komunikaci, současné trendy, vliv fotografie na emoce a etické použití fotografií.

1 HISTORICKÝ VÝVOJ A TEORIE FOTOGRAFIE

1.1 Historický vývoj fotografie

1.1.1 Pionýrská éra a technické inovace

Pionýrská éra fotografie začíná v roce 1839, kdy byla veřejnosti představena daguerrotypie, první prakticky použitelný fotografický proces, který vyvinuli Louis Daguerre a Joseph Nicéphore Niépce. Tento proces umožnil zachytit obraz na metalické desce pokryté stříbrem, což vedlo k vysoké kvalitě a detailnosti snímků. (Gernsheim & Gernsheim, 1965) Daguerrotypie se rychle stala populární a otevřela cestu dalším technickým inovacím.

V průběhu 19. století došlo k několika klíčovým objevům, které zásadně změnily fotografické praktiky. V roce 1851 byl vyvinut mokro-kolodiový proces, který umožnil pořizovat negativy na skleněných deskách. Tento proces byl mnohem citlivější na světlo než daguerrotypie a vedl k rychlejšímu a levnějšímu zachycování obrazů. (Washington, 2005) S nástupem suchého kolodiového procesu v roce 1871 se fotografie stala ještě dostupnější. Tento nový přístup umožnil fotografům pracovat s negativy bez nutnosti okamžitého vyvolání, což usnadnilo cestování a fotografování v terénu. (Newhall, 1982)

V roce 1888 uvedla společnost Kodak na trh první masově vyráběný fotoaparát s názvem "Kodak", který byl určen pro širokou veřejnost. Tento revoluční produkt přinesl fotografii do domácností a umožnil lidem zachycovat každodenní okamžiky bez nutnosti technických znalostí. (Coe, 2003) Tyto technické inovace nejenže posunuly hranice možností fotografie, ale také změnily její roli ve společnosti. Fotografie se stala dostupnou pro široké masy, což vedlo k jejímu využití v různých oblastech – od dokumentace historických událostí po umělecké vyjádření (Batchen, 2002).

Historický vývoj fotografie je tedy příběhem neustálého hledání nových technik a přístupů, které formovaly způsob, jakým vnímáme svět kolem nás.

1.2 Fotografie v tištěných médiích

Fotografie se v průběhu 19. století stala nedílnou součástí tištěných médií, což mělo zásadní dopad na novinářství (Wikiwand). Redaktoři a reportéři začali využívat fotografie k vizuální podpoře svých článků, což čtenářům umožnilo snadněji si představit události, o kterých četli. První fotografie publikované v novinách se objevily na přelomu 19. a 20. století, kdy se rozvoj technologií tisku a fotografických procesů spojil s rostoucím zájmem o vizuální příběhy. (Jirák, 2006)

Přelom nastal ve 20. století, kdy se fotoreportáž stala jednou z nejdůležitějších forem žurnalistiky. Fotografové jako Robert Capa nebo Dorothea Lange svými snímky zachycovali zásadní historické okamžiky, které měly hluboký vliv na veřejné mínění. (Sontag, 2002) Capa byl známý svými dramatickými snímky z válečných konfliktů, zatímco Lange proslula svou dokumentací Velké hospodářské krize a jejích dopadů na běžné lidi.

Díky rozvoji fotografie se začaly vizuální prvky využívat v různých formátech médií, od tištěných novin až po rozvoj filmového průmyslu, kde se stala inspirací pro kameramany a režiséry. (Goldberg, 1991) Novinářská fotografie se vyvinula v samostatný obor, který kombinuje umělecké a dokumentární prvky. V roce 1880 byla publikována první fotografie v plném tonálním rozsahu v novinách New York Daily Graphic, což znamenalo zásadní krok vpřed v reprodukci obrazového materiálu (Wikiwand).

S nástupem bleskového prášku v roce 1887 mohli novináři fotografovat rychleji a efektivněji, což vedlo k větší flexibilitě a možnostem zachycování aktuálních událostí. Práce novinářů byla usnadněna také vývojem malých fotoaparátů a technologií jako je telefotografie, která umožnila přenos snímků na dálku. Vizuální složka se stala klíčovým prvkem pro přitahování pozornosti čtenářů a pro posílení narativu článků. (Jiráček, 2006)

Časopisy jako Life a National Geographic prosluly svými kvalitními fotografiemi, které dokázaly zachytit emoce a příběhy, čímž přitahovaly širokou čtenářskou základnu. Tento trend pokračoval i s příchodem digitální fotografie na konci 20. století, která transformovala způsob, jakým média prezentují vizuální obsah. V současnosti hrají fotografie v tištěných médiích stále důležitou roli, i když se s rozvojem digitálních platform mění formy jejich prezentace.

Vizuální storytelling se stal klíčovým prvkem nejen v novinářství, ale také v reklamě a marketingu, což ukazuje na trvalý význam fotografie jako mocného nástroje komunikace.

1.2.1 Přejchod k digitální fotografii

Přejchod na digitální technologii na konci 20. století znamenal revoluci v oblasti fotografie. Digitální fotoaparáty a mobilní zařízení umožnily zachycení a sdílení obrazů okamžitě a v masovém měřítku (Fotografovna.cz, 2023). Tento pokrok vedl ke vzniku nových platform, jako jsou sociální sítě, které zásadně změnily způsob, jakým se fotografie používají v mediálním prostoru. Lidé dnes denně pořizují a sdílejí miliony fotografií, což přispívá k vizuální přesycenosti v moderní komunikaci. (Lister et al., 2009)

Digitální technologie zjednodušily proces fotografování a jeho následného sdílení. Dnes má téměř každý přístup k fotoaparátu prostřednictvím svých mobilních telefonů, což demokratizuje fotografii a umožňuje široké veřejnosti zachytit a publikovat své zážitky. Rychlost, s jakou lze fotografie pořídít a sdílet, urychlila komunikaci a přenos emocí. Například platformy jako Instagram a Snapchat umožňují uživatelům okamžitě sdílet své snímky s přáteli a rodinou, což vytváří nové formy interakce a vyjadřování.

Vedle toho digitální fotografie přinesla i nové etické otázky, jako je problematika manipulace obrazů. Snadnost, s jakou lze digitální fotografie upravovat, vyvolává otázky autenticity a důvěryhodnosti, což má zásadní dopady na žurnalistiku, reklamu i společenské vědomí. (Mitchell, 1994) Vzhledem k tomu, že manipulace obrazů je nyní přístupná každému, vzniká riziko dezinformací a zkreslených realit. Tato situace vyžaduje od profesionálních fotografů i laiků větší odpovědnost při publikaci a sdílení obsahu.

Sociální sítě také změnily způsob, jakým se hodnotí kvalita fotografií. Místo tradičních kritérií umělecké hodnoty se často hodnotí podle počtu lajků a sledujících. Tento fenomén může vést k povrchnímu hodnocení umělecké práce a k tlaku na fotografy neustále produkovat nový obsah pro udržení zájmu publika. (Fotografovna.cz, 2023) Tímto způsobem se může ztrácet důraz na kvalitu ve prospěch kvantity.

Rovněž je třeba zmínit vliv digitální fotografie na kreativitu. S dostupností různých editačních nástrojů jako Adobe Photoshop nebo mobilních aplikací mohou uživatelé experimentovat s různými styly a technikami bez obav z vysokých nákladů na filmové materiály. To podporuje inovace a rozvoj nových uměleckých směrů v oblasti fotografie.

Digitální technologie nejenže transformovaly samotnou fotografii, ale také redefinovaly naše vnímání reality a komunikace. V současném světě je fotografie mocným nástrojem pro vyjádření osobních

příběhů a kolektivních zážitků. Jak se technologie dále vyvíjejí, můžeme očekávat nové výzvy i příležitosti pro fotografy všech úrovní. (Kettnerová, 2009; Lábová a Láb, 2009)

1.3 Fotografie v kontextu mediální komunikace

1.3.1 Reprezentace reality

Fotografie hraje klíčovou roli jako nástroj k vytváření a manipulaci s realitou v médiích. Vzhledem k tomu, že fotografie má schopnost zachytit okamžik a prezentovat ho divákovi, stává se mocným prostředkem pro ovlivnění vnímání skutečnosti (Wikiwand). Tento proces reprezentace reality je složitý a zahrnuje nejen technické aspekty fotografování, ale také etické a kulturní kontexty, které ovlivňují, jak jsou obrazy interpretovány.

V mediálním prostoru fotografie často slouží k podpoře narativu, který média chtějí prezentovat. Například volba toho, co se fotografuje a jakým způsobem, může dramaticky ovlivnit divákovu porozumění dané situaci. Fotografové mají moc rozhodnout, které prvky reality budou zdůrazněny a které potlačeny, což může vést k manipulaci s veřejným míněním. (Mitchell, 1994) Tato manipulace může mít dalekosáhlé důsledky, zejména v kontextu politických nebo sociálních událostí, kde obrazová reprezentace může utvářet názory a postoje společnosti.

Důležitým aspektem je také otázka autenticity. V digitálním věku je snadné fotografie upravovat a manipulovat s nimi, což vyvolává obavy o pravdivost zobrazené reality. V důsledku toho se stává nezbytným kriticky přistupovat k obrazovému materiálu a hodnotit jeho kontext a účel. (Lister et al., 2009) Vizualní obsah může být použit k posílení stereotypů nebo k vytváření falešných narativů, což podtrhuje důležitost mediální gramotnosti mezi spotřebiteli informací.

1.3.2 Role fotografie v žurnalistice

Zpravodajská fotografie má zásadní vliv na veřejné mínění a hraje klíčovou roli v žurnalistice. Novinářská fotografie není pouze ilustrací textu; sama o sobě nese informace a dokáže vyprávět příběh (Lenochová, 2017). Jak uvádí Harold Evans, zpravodajská fotografie má „nepřekonatelnou sílu“ zachytit okamžik a trvale se vryje do paměti diváka. Žurnalistická fotografie odpovídá na základní otázky novinářství: kdo, co, kde a kdy. Tímto způsobem poskytuje čtenářům vizuální kontext pro textové zprávy a pomáhá jim lépe porozumět událostem. (Wikipedia, 2024)

Důležité je také to, že fotografie dokáže vyvolat emoce a podnítit diskusi o důležitých tématech. Například snímky z válečných konfliktů nebo sociálních krizí mohou přimět veřejnost k zamyšlení nad těmito problémy a motivovat je k akci. Nicméně žurnalistická fotografie musí dodržovat etické standardy. Je nezbytné zajistit přesnost a objektivitu zobrazení reality. (Lenochová, 2017) Manipulace s fotografiemi nebo jejich selektivní výběr může vést k dezinformacím a zkreslenému pohledu na skutečnost.

Proto je důležité doplňovat fotografie souvisejícím textem, který poskytuje kontext a rozšiřuje informace pro čtenáře. V moderním mediálním prostředí se stále více setkáváme s tzv. „dominancí kódu“, kdy fotografie může mít dominantní postavení vůči textu. Tento fenomén ukazuje na rostoucí význam vizuálního obsahu v komunikaci a jeho schopnost formovat veřejné mínění. (Lenochová, 2017)

2 SOUČASNÉ PRAXE VYUŽITÍ FOTOGRAFIE V MÉDIÍCH

2.1 Nová média

V digitálním věku hraje fotografie klíčovou roli na webech, v online zpravodajství a na sociálních sítích. S nástupem nových médií se fotografie stala nejen prostředkem pro vizuální komunikaci, ale také nástrojem pro interakci a zapojení uživatelů (Wikiwand). Na sociálních sítích, jako jsou Instagram, Facebook a Twitter, se fotografie používají k vyjádření osobních příběhů, sdílení zážitků a vytváření komunit kolem různých témat.

Fotografie na webových stránkách a v online zpravodajství slouží k přitahování pozornosti čtenářů a k posílení narativu článků. Vizuální obsah je často dominantní složkou online zpráv, což podporuje tzv. „dominanci kódu“, kdy fotografie nese hlavní význam sdělení. (Lenochová, 2017) Tento trend je patrný zejména v oblasti zpravodajství, kde kvalitní fotografie mohou dramaticky ovlivnit vnímání události a jejího kontextu. Jak uvádí Lister et al. (2009), „vizuální obsah má schopnost přitáhnout pozornost a ovlivnit interpretaci textového obsahu“, což ukazuje na důležitost fotografií v mediální komunikaci.

Sociální sítě také umožňují uživatelům snadno sdílet a komentovat fotografie, což vytváří prostor pro interakci a diskusi. To může vést k virálnímu šíření obsahu, což má zásadní dopad na způsob, jakým jsou informace konzumovány a šířeny. (Lister et al., 2009) Například fotografie sdílené během volebních kampaní mohou rychle získat popularitu a ovlivnit veřejné mínění. Nicméně tento fenomén také přináší výzvy, jako je vizuální přesycenost a riziko dezinformací, kdy je těžké oddělit pravdivé informace od manipulovaných obrazů.

Zároveň je důležité zmínit, že s rozvojem digitálních technologií se změnily i techniky fotografování a úpravy obrazů. Digitální fotoaparáty a mobilní zařízení umožnily zachycení a sdílení obrazů okamžitě a v masovém měřítku. Tento pokrok vedl ke vzniku nových platforem, jako jsou sociální sítě, které zásadně změnily způsob, jakým se fotografie používají v mediálním prostoru. (Fotografovna.cz, 2023)

V současnosti se fotografie staly mocným nástrojem pro vyjádření osobních příběhů a kolektivních zážitků. Jak uvádí Mitchell (1994), „fotografie má schopnost vyvolat emoce a utvářet naše chápání reality“, což podtrhuje její význam v moderní komunikaci. Jak se technologie dále vyvíjejí, můžeme očekávat nové výzvy i příležitosti pro fotografy všech úrovní.

2.2 Fotografie v reklamě

Fotografie hrají zásadní roli v marketingových kampaních a brandingu. Kvalitní marketingové fotografie dokážou vyvolat emoce a posílit identitu značky (Ecommercebridge.cz, 2023). Vizuální obsah se stal klíčovým prvkem pro přitahování pozornosti spotřebitelů a ovlivnění jejich rozhodování. Jak uvádí Ang (2015), „vizuální komunikace je jedním z nejúčinnějších nástrojů pro marketing a reklamu, protože dokáže rychle a efektivně předat zprávu“.

Profesionálně pořízené fotografie mohou značně zvýšit atraktivitu produktů nebo služeb a pomoci vytvořit pozitivní první dojem. Podle Johnsona (2010) „dobře zpracované fotografie mohou dramaticky ovlivnit vnímání kvality produktu a důvěryhodnosti značky“. V reklamě se fotografie využívají nejen k prezentaci produktů, ale také k vyprávění příběhů, které rezonují s cílovou skupinou. Kreativní přístup k fotografování může značně pomoci odlišit se od konkurence v nasyceném trhu. (Ecommercebridge.cz, 2023)

Například použití originálních záběrů nebo neobvyklých kompozic může vzbudit zájem a podnítit diskusi o značce. Jak uvádí Sontag (2002), „fotografie má moc vyvolávat emoce a utvářet naše vnímání reality“, což ukazuje na její důležitost v marketingové strategii.

Důležitým aspektem je také dodržování autorských práv při použití fotografií v marketingových kampaních. Společnosti musí zajistit, že mají práva na použití všech fotografií, které používají ve svých reklamních materiálech. To zahrnuje získání souhlasu od autorů fotografií nebo využití fotobank s licencovanými snímky. (Diplomová práce, 2023) Jak upozorňuje Čuřík (2012), „nedodržování autorských práv může vést k právním problémům a poškození reputace značky“.

Vzhledem k tomu, že vizuální obsah hraje stále důležitější roli v digitálním marketingu, je nezbytné, aby marketéři a fotografové spolupracovali na vytváření kvalitního obsahu, který nejen přitahuje pozornost, ale také odpovídá etickým standardům a právním předpisům.

3 VLIV FOTOGRAFIÍ NA ČLOVĚKA

3.1 Psychologické aspekty vnímání fotografie

Fotografie mají silný emocionální dopad na diváky a mohou ovlivnit jejich pocity a nálady v závislosti na typu snímku. Různé druhy fotografií, jako jsou portréty nebo reportážní fotografie, vyvolávají odlišné emocionální reakce. Portréty, které zachycují lidské tváře a výrazy, mohou vyvolat empatii a osobní spojení s fotografovanou osobou, což často vede k pocitům blízkosti a porozumění. Například dobře zachycený úsměv může vyvolat radost a pozitivní emoce, zatímco smutný výraz může vyvolat soucit nebo nostalgii. (Suler, 2023)

Na druhé straně reportážní fotografie, která dokumentuje aktuální události nebo sociální problémy, může vyvolat silné reakce jako je hněv, znechucení nebo solidarita. Tyto snímky často slouží k upozornění na důležité otázky ve společnosti a mohou motivovat diváky k akci nebo změně postojů. Například fotografie z válečných konfliktů nebo přírodních katastrof mohou dramaticky ovlivnit veřejné mínění a vést k mobilizaci zdrojů pro pomoc postiženým. (Confessions of a Prop Junkie, 2023)

Psychologické aspekty vnímání fotografie se také týkají způsobu, jakým lidé interpretují vizuální obsah. Každý divák přináší do procesu vnímání své vlastní zkušenosti, hodnoty a emoce, což ovlivňuje to, jak reagují na konkrétní snímky. Tato subjektivita znamená, že stejná fotografie může vyvolat různé reakce u různých lidí. (Theme, 2023)

3.2 Fotografie jako nástroj ovlivňování veřejného mínění

3.2.1 Fotografie v politické komunikaci

Fotografie hrají klíčovou roli v politické komunikaci a mají zásadní vliv na veřejné mínění během politických kampaní a ve veřejném diskurzu. Politické kampaně často využívají fotografie k vytváření pozitivního obrazu kandidátů a k posílení jejich zpráv. (Suler, 2023) Kvalitní a emotivní snímky mohou pomoci vybudovat důvěru voličů a posílit jejich identifikaci s kandidátem. Vzhledem k tomu, že vizuální obsah je rychleji zpracováván než textový obsah, fotografie se staly efektivním nástrojem pro šíření politických sdělení. Například ikonické fotografie z volebních kampaní mohou zůstat v paměti voličů dlouho po skončení volebního cyklu a formovat jejich názory na politiku. (Adobe Blog, 2022)

Vizuální narativy a emocionální angažovanost

Vizuální narativy vytvořené prostřednictvím fotografií mají schopnost vyvolávat silné emocionální reakce. Politické kampaně často využívají obrazy, které zobrazují kandidáty v situacích, které vyvolávají empatii nebo sympatie. Tímto způsobem mohou fotografie sloužit jako mocný nástroj pro mobilizaci voličů a posílení jejich angažovanosti. V některých případech mohou být fotografie použity také k demonstrování hodnot a principů, které kandidáti zastávají, čímž se vytváří silnější spojení mezi voličem a politikem.

Negativní kampaně a jejich vizuální reprezentace

Na druhé straně, negativní politické kampaně často spoléhají na manipulativní využití fotografií. Tyto snímky mohou být upraveny nebo kontextualizovány tak, aby vyvolaly strach či nedůvěru vůči protivníkovi. Například v případě volebních kampaní Andreje Babiše byly použity koláže, které měly za cíl negativně ovlivnit vnímání jeho osoby. (Úřad pro dohled nad hospodařením politických stran a hnutí, 2023) Tyto techniky ukazují, jak mohou být fotografie zneužity k šíření dezinformací a polarizaci veřejného mínění.

Role sociálních médií v distribuci fotografií

S nástupem sociálních médií se způsoby distribuce politických fotografií dramaticky změnily. Politické strany nyní mají možnost okamžitě sdílet vizuální obsah s širokým publikem, což zvyšuje dosah jejich kampaní. Využití platform jako Facebook nebo Instagram umožňuje cílené oslovování specifických demografických skupin prostřednictvím personalizovaných vizuálních sdělení. Nicméně, tento fenomén také přináší rizika spojená s šířením neověřených informací a manipulativního obsahu. (iRozhlas, 2023)

3.2.2 Fotografie jako součást propagandy

Historie ukazuje, že fotografie byla často využívána jako nástroj propagandy k ovlivnění veřejného mínění. V minulosti byly fotografie manipulovány nebo selektivně vybírány tak, aby podporovaly určité ideologie nebo politické agendy. (Andana Foto, 2023) Například během válek byly fotografie používány k demonstrování síly armády nebo k ospravedlnění vojenských akcí. Jak uvádí Sontag (2002), „fotografie je mocným nástrojem pro utváření veřejného diskurzu a může sloužit jako prostředek k legitimizaci politických rozhodnutí“.

V současnosti se tento trend nezměnil; propagandistické snímky se stále používají k utváření názorů veřejnosti na sociální a politické otázky. Příklady zahrnují použití fotografií v reklamních kampaních pro podporu politických hnutí nebo sociálních změn. (John Suler, 2023) Tyto snímky mohou mít silný emocionální dopad a schopnost mobilizovat lidi kolem společných cílů. Jak uvádí Andana Foto (2023), „fotografie může vyvolat emoce, které jsou klíčové pro mobilizaci veřejnosti a podporu konkrétních politických agend“.

Manipulace s obrazem

V průběhu historie se fotografie stala nástrojem nejen pro šíření pravdy, ale také pro její zkreslení. Například v Sovětském svazu byly fotografie cenzurovány a upravovány tak, aby odstranily nepohodlné postavy, jako byli Lva Trocký nebo Nikolaj Ježov, což ilustruje moc obrazu v politickém diskurzu. (Echo24, 2018) Tato praxe ukazuje, jak manipulace s obrazem může mít dalekosáhlé důsledky pro historické narativy a veřejné vnímání.

Sociální média dnes poskytují platformu pro rychlé šíření propagandistických snímků. Jak uvádí E-International Relations (2018), „digitální technologie umožňují okamžité vytváření a sdílení obrazového obsahu, což zvyšuje potenciál pro manipulaci s veřejným míněním“. Například během volebních kampaní mohou být fotografie upraveny tak, aby vyvolaly specifické emoce nebo prezentovaly kandidáty v pozitivním světle.

Současné využití fotografie v propagandě

Dnes se fotografie stále hojně používají v politických kampaních a na sociálních médiích k mobilizaci veřejnosti. Propagandistické snímky mohou mít silný emocionální dopad, což je činí účinnými při mobilizaci lidí kolem společných cílů. Například fotografie zachycující dav podporovatelů při

volebním mítinku mohou vyvolat pocit jednoty a síly, což podněcuje další voliče k účasti. (E-International Relations, 2018)

Vzhledem k tomu, že digitální technologie usnadňují manipulaci s fotografiemi, je důležité, aby diváci byli kritičtí vůči obsahu, který konzumují. Jak uvádí Sontag (2002), „v době digitálního obrazu je nezbytné rozvíjet mediální gramotnost a schopnost analyzovat vizuální obsah“. To zahrnuje schopnost rozpoznat manipulaci a porozumět kontextu, ve kterém jsou fotografie prezentovány.

4 ETICKÉ POUŽITÍ FOTOGRAFIÍ

4.1 Etika v novinářské a dokumentární fotografii

4.1.1 Fotografování tragédií a lidského utrpení

Etické otázky spojené s fotografováním a publikováním záběrů tragických událostí jsou komplexní a vyžadují citlivý přístup ze strany novinářů a fotografů. Fotografování lidského utrpení, jako jsou válečné konflikty, přírodní katastrofy nebo sociální krize, vyvolává otázky o tom, jakým způsobem zachytit realitu, aniž by došlo k dalšímu poškození obětí nebo jejich blízkých. (Syndikát novinářů ČR, 2021)

Podle etického kodexu by novináři měli dbát na to, aby svými činy nezpůsobili další utrpení nebo nedostali dotčené osoby do nesnází. Veřejný zájem je jedním z klíčových faktorů, který může ospravedlnit publikaci citlivých fotografií. Pokud fotografované události mají významný společenský dopad, může být zveřejnění takových snímků považováno za eticky přijatelné. (Syndikát novinářů ČR, 2021)

Nicméně je důležité zvážit, zda je zveřejnění skutečně v zájmu veřejnosti, nebo zda jde spíše o senzacechtivost. Dále se objevuje otázka autenticity a pravdivosti zobrazeného obsahu. Jak upozorňuje etický kodex, je nezbytné zabránit tomu, aby domněnky byly vydávány za ověřené fakta. To znamená, že fotografie by měly být prezentovány v kontextu a s ohledem na jejich původ a okolnosti pořízení. (Syndikát novinářů ČR, 2021)

4.1.2 Manipulace a staging

Diskuse o inscenovaných fotografiích a jejich etických dopadech se stává stále aktuálnější v kontextu moderního fotožurnalismu. Manipulace s fotografiemi, jako je úprava obrazů nebo aranžování scén pro účely snímání, vyvolává otázky o pravdivosti a integritě vizuálního obsahu. (Bedřichová, 2015) Etické kodexy často varují před manipulacemi, které by mohly vést k dezinformacím nebo zkreslení reality.

V případě inscenovaných fotografií je důležité rozlišovat mezi uměleckou interpretací a žurnalistickou odpovědností. Zatímco umění může mít volnost v interpretaci reality, žurnalistika by měla usilovat o objektivní a autentické zobrazení událostí. (EJO Online, 2018) Fotografové musí mít na paměti, že jejich rozhodnutí o tom, co a jak zachytit, má přímý dopad na to, jak je realita vnímána veřejností.

Etické dilema se také týká situací, kdy fotografové stojí před volbou mezi dokumentováním události a pomocí obětem. Mnozí se ptají: „Měli by novináři zasahovat do situací, které dokumentují?“. Tento otazník ukazuje na složitost etických rozhodnutí v oblasti fotografie a nutnost zvážit nejen profesní standardy, ale také lidskost a empatii. (EJO Online, 2018)

4.2 Zpravodajská fotografie a etika

4.2.1 Etická dilemata při používání fotografií

Zpravodajská fotografie se často dostává do situací, kdy vyvstávají etická dilemata, zejména v případech, kdy jsou zachycovány násilné události nebo lidské utrpení. Fotořadové čelí rozhodování, zda zachytit dramatické momenty, které mohou mít silný dopad na veřejnost, nebo zda se zdržet dokumentace situací, které by mohly být považovány za exploataci utrpení obětí. (EJO Online, 2018)

Příkladem může být ikonická fotografie Nicka Uta z vietnamské války, na které je zachycena napalmem popálená dívka. Tato fotografie přispěla k celosvětovému povědomí o hrůzách války a stala se symbolem utrpení civilistů během konfliktu. Zatímco snímek měl zásadní vliv na veřejné mínění a politiku, vyvolal také otázky o etice jejího pořízení a publikace. (Bedřichová, 2015) Mnozí se ptají, zda by fotograf neměl raději pomoci než dokumentovat tragédii. Jak uvádí Sontag (2002), „fotografie může být mocným nástrojem pro vyvolání soucitu, ale také může být vnímána jako exploatace lidského utrpení“. Taková dilemata ukazují na složitost etických standardů v novinářské fotografii a nutnost individuálního posouzení každé situace.

Dalším příkladem jsou fotografie z tragických událostí, jako jsou přírodní katastrofy nebo teroristické útoky. Publikování explicitních snímků může vyvolat silné emocionální reakce a přispět k dezinformacím nebo bulvarizaci událostí. (Syndikát novinářů ČR, 2023) Novináři musí zvážit, zda je zveřejnění takových snímků v zájmu veřejnosti nebo zda spíše slouží k senzacechtivosti. Jak zdůrazňuje Lábová a Láb (2009), „etické otázky týkající se novinářské fotografie zahrnují nejen otázku pravdivosti, ale také otázku odpovědnosti vůči subjektům fotografií“.

Vzhledem k těmto etickým dilematům je nezbytné, aby novináři a fotořadové měli jasné etické standardy a byli si vědomi potenciálních důsledků svých rozhodnutí. Jak uvádí Lenochová (2017), „etika v novinářské fotografii by měla být založena na principu respektu k lidské důstojnosti a pravdivosti“. Fotořadové by měli být citliví k tomu, jak jejich práce ovlivňuje jednotlivce i širší společnost.

4.2.2 Pravdivost a manipulace

V současném digitálním věku je pravdivost fotografií ohrožena možnostmi manipulace a úprav. Technologický pokrok umožňuje snadné a rychlé úpravy obrazů, což vyvolává otázky o jejich autenticity (Lenochová, 2017). Případy, kdy byly fotografie upraveny nebo kontextualizovány za účelem manipulace veřejného mínění, jsou stále častější. Jak ukazuje výzkum, i běžná fotografie může být zavádějící, pokud je vytržena z kontextu nebo pokud je její úhel pořízení takový, že zkresluje realitu. Například snímek vojáka dostávajícího vodu může být oříznut tak, že změní jeho význam a vyvolá jiný příběh. (EJO Online, 2018)

Dalšími příklady manipulace jsou fotomontáže nebo úpravy provedené v grafických programech jako Photoshop. Tyto úpravy mohou vést k dezinformacím a zkreslení reality. Případ fotografie patnáctileté Fabienne z Haiti, která byla zastřelena policií během rabování po zemětřesení, ukazuje na bouřlivé debaty o etice a pravdivosti takových snímků. Okolnosti jejího vzniku a následné publikace vyvolaly otázky o odpovědnosti fotořadů a novinářů. (Bedřichová, 2015)

Důležitým aspektem je také otázka objektivnosti v novinářské fotografii. Jak upozorňuje Roland Barthes (2005), fotografie je často vnímána jako důkaz konkrétního dění; avšak rozhodnutí fotořadova o tom, co zachytit a jak to prezentovat, vždy obsahuje subjektivní prvek. To znamená, že i když fotografie může být technicky pravdivá, její interpretace může být zkreslená. (Lenochová, 2017)

Vzhledem k těmto výzvám je nezbytné, aby novináři a fotografové dodržovali etické standardy a byli si vědomi potenciálních důsledků svých rozhodnutí. Jak uvádí Sontag (2002), „v době digitálního obrazu je nezbytné rozvíjet mediální gramotnost a schopnost analyzovat vizuální obsah“. Spotřebitelé informací musí být schopni kriticky hodnotit fotografie a rozpoznávat možné manipulace, aby se vyhnuli dezinformacím.

5 BUDOUCNOST FOTOGRAFIE V SOCIÁLNÍCH MÉDIÍCH

5.1 Nové technologie a jejich vliv na fotografii

5.1.1 Vzestup umělé inteligence

Umělá inteligence (AI) má zásadní vliv na tvorbu, úpravu a šíření fotografií, což se odráží v mnoha aspektech fotografického procesu. AI-powered software revolucionizuje úpravy fotografií tím, že automatizuje rutinní úkoly a generuje umělecké filtry a efekty během několika sekund. (AIM Group, 2024) Tímto způsobem mohou fotografové více experimentovat s unikátními styly a soustředit se na svou kreativní vizi.

Pokročilé fotoaparáty vybavené AI dokážou sledovat objekty s přesností, navrhnout kompozici v reálném čase a pomáhat fotografům zachytit vyvážené snímky. Tato technologie umožňuje automatické zaostřování na pohybující se objekty a optimalizaci nastavení fotoaparátu podle světelných podmínek, což výrazně zjednodušuje proces fotografování. (Mark Brion, 2024)

AI také umožňuje generování zcela nových obrazů na základě textových popisů, což rozšiřuje hranice uměleckého vyjádření a umožňuje efektivní a konzistentní úpravy. Například nástroje jako DALL-E nebo Midjourney dokážou vytvářet realistické obrazy na základě jednoduchých textových pokynů, což otevírá nové možnosti pro kreativní profesionály.

Nicméně vzestup AI přináší i etické otázky týkající se originality a autenticity ve fotografii. Jak technologie pokračuje ve svém vývoji, bude třeba řešit otázky vlastnictví a uměleckého kreditu. (AIM Group, 2024)

Jak uvádí AIM Group (2024), „s rostoucím využíváním AI v kreativních procesech se objevují obavy o to, kdo je skutečným autorem díla“. Například deepfake technologie, která umožňuje realistickou manipulaci s videem a obrazem, může vyvolat obavy o pravdivost vizuálního obsahu.

Etická stránka používání AI ve fotografii zahrnuje také otázku odpovědnosti za obsah generovaný umělou inteligencí. Jak upozorňuje Sontag (2002), „v době digitálního obrazu je nezbytné rozvíjet mediální gramotnost a schopnost analyzovat vizuální obsah“. Spotřebitelé informací musí být schopni kriticky hodnotit fotografie a rozpoznávat možné manipulace, aby se vyhnuli dezinformacím.

Potenciál AI pro zlepšení přístupnosti fotografie. Technologie jako automatizované popisy obrazů nebo rozpoznávání objektů mohou pomoci osobám se zrakovým postižením lépe porozumět vizuálnímu obsahu. (Mark Brion, 2024) Tímto způsobem může AI přispět k větší inkluzi v oblasti vizuální kultury.

5.1.2 Automatizace a generativní umění

Automatizace a generativní design mají významný dopad na fotografii a mediální tvorbu. AI nástroje umožňují rychlejší a efektivnější procesy, což usnadňuje přístup k pokročilým technikám úprav i amatérským fotografům (Fiverr Blog, 2023). Například software jako Adobe Photoshop s funkcemi AI umožňuje rychlé odstranění pozadí nebo úpravy barev s minimálním úsilím, což výrazně zjednodušuje proces postprodukce.

Generativní umění využívá algoritmy k vytváření nových vizuálních děl, což otevírá nové možnosti pro kreativitu. Tato technologie může generovat unikátní vizuální efekty nebo dokonce celé obrazy na základě analýzy dat z existujících fotografií. Například nástroje jako DALL-E a Midjourney umožňují uživatelům vytvářet obrazy na základě textových popisů, což rozšiřuje kreativní obzory pro

fotografy, kteří mohou experimentovat s novými koncepty a styly. (Great Big Photography World, 2024)

I když automatizace přináší efektivitu, existují obavy o ztrátu tradičních dovedností a řemeslné zručnosti mezi fotografy. Jak AI přebírá technické úkoly, může to vést k poklesu znalostí o klasických technikách fotografie (Mark Brion, 2024). Jak uvádí Sontag (2002), „technologie mění způsob, jakým vnímáme a interpretujeme obrazy“, což může mít dalekosáhlé důsledky pro uměleckou komunitu.

Dále se objevují etické otázky týkající se originality a autorských práv v kontextu generativního umění. Kdo je skutečným autorem díla vytvořeného pomocí algoritmu? Jakmile se umělá inteligence stane běžným nástrojem v procesu tvorby, bude nutné definovat nové normy pro vlastnictví a uznání autorství. To vyžaduje nejen technologickou adaptaci, ale také právní a etické úvahy o tom, jak chránit práva umělců v digitálním věku. (AIM Group, 2024)

5.2 Fotografie v kontextu vizuální kultury na sociálních sítích

Fotografie hrají klíčovou roli při budování osobní a profesní identity na platformách jako Instagram a LinkedIn. Tyto sociální sítě umožňují uživatelům prezentovat sebe sama prostřednictvím vizuálního obsahu, což má zásadní dopad na to, jak jsou vnímáni ostatními. Na Instagramu, který byl původně navržen pro sdílení fotografií, se uživatelé snaží vytvářet ideální obrazy sebe sama prostřednictvím pečlivě vybraných a upravených snímků. Uživatelé často používají filtry a editační nástroje k tomu, aby dosáhli esteticky příjemných výsledků, které odpovídají aktuálním trendům a očekáváním publika. (Breczková, 2024)

Tento proces sebeprezentace může vést k idealizaci vlastního já a vytváření virtuální identity, která nemusí nutně odrážet realitu (Ellison et al., 2006). Na LinkedIn, platformě zaměřené na profesní networking, fotografie slouží k budování profesionální identity. Profilové fotografie a vizuální obsah sdílený v příspěvcích mohou významně ovlivnit první dojem, který si ostatní o uživateli vytvoří. Kvalitní a profesionálně vypadající fotografie mohou posílit důvěryhodnost a přitažlivost profilu, což je klíčové pro úspěšné navazování pracovních kontaktů. (Breczková, 2024)

Uživatelé se snaží prezentovat jako odborníci ve svém oboru, což může zahrnovat sdílení fotografií z pracovních akcí nebo projektů. Tento důraz na vizuální identitu má také své negativní aspekty. Uživatelé mohou cítit tlak na to, aby neustále aktualizovali své profily a sdíleli atraktivní obsah, což může vést k úzkosti a pocitům nedostatečnosti. Vizuální kultura na sociálních sítích tedy nejen formuje osobní a profesní identitu jednotlivců, ale také ovlivňuje jejich psychické zdraví.

5.3 Prognózy a budoucí vývoj

5.3.1 Budoucnost novinářské fotografie

V digitálním věku se očekává, že novinářská fotografie bude i nadále procházet významnými změnami. S nástupem nových technologií, jako jsou drony a umělá inteligence, se mění způsob zachycování a distribuce obrazového obsahu (AIM Group, 2024). Drony umožňují fotografům získávat unikátní pohledy na události z výšky, což přináší nové perspektivy a kontexty, které byly dříve nedostupné. Tato technologie nejenže obohacuje vizuální storytelling, ale také zvyšuje bezpečnost fotografů, kteří se mohou vyhnout nebezpečným situacím na zemi.

Umělá inteligence (AI) může automatizovat procesy úpravy a analýzy fotografií, což zjednodušuje práci novinářům a umožňuje jim soustředit se na kreativní aspekty jejich práce. AI nástroje dokážou například rozpoznávat objekty a scény, což usnadňuje třídění a organizaci velkého množství

obrazového materiálu. Tím se zrychluje proces přípravy zpráv a zajišťuje efektivnější distribuce obsahu.

Dalším trendem je rostoucí důraz na multimediální storytelling, kde fotografie hrají klíčovou roli v kombinaci s videem a textem. Tato forma vyprávění umožňuje novinářům lépe ilustrovat složité příběhy a oslovit širší publikum. Kombinací různých médií mohou novináři vytvářet bohatší a angažovanější zážitky pro své čtenáře, což je zvláště důležité v době informačního převisu. (Mark Brion, 2024)

Nicméně s těmito technologickými pokroky přicházejí i výzvy týkající se etiky a pravdivosti zobrazeného obsahu. Novináři budou muset čelit otázkám o tom, jak zajistit autenticitu fotografií v době snadné manipulace. Manipulace s obrazovým materiálem může mít dalekosáhlé důsledky pro veřejné vnímání událostí a může podkopat důvěru v žurnalistiku jako celek. Je proto nezbytné vyvinout robustní etické standardy a postupy pro ověřování pravosti fotografií. (Lenochová, 2017)

5.3.2 Fotografie a sociální zodpovědnost

Role fotografie v utváření společenských hodnot a etiky bude i nadále zásadní. Fotografové budou muset brát v úvahu etické aspekty své práce při dokumentaci událostí a zachycování lidského utrpení (EJO Online, 2018). Odpovědnost za to, jak jsou fotografie interpretovány a jaký mají dopad na veřejné mínění, se stává stále důležitější. V dnešní době, kdy jsou vizuální média všudypřítomná, je klíčové, aby fotografové své rozhodování podřizovali nejen profesním standardům, ale také morálním a etickým hodnotám.

Sociální média poskytují platformu pro šíření různorodých narativů a pohledů na svět; tím se zvyšuje potřeba kritického myšlení mezi spotřebiteli vizuálního obsahu. Uživatelé těchto platform by měli být schopni rozlišovat mezi autentickými a manipulovanými obrazy, což vyžaduje nejen mediální gramotnost, ale také schopnost analyzovat kontext, ve kterém jsou fotografie prezentovány. Jak se technologie vyvíjejí, bude důležité zajistit, aby fotografie sloužily k podpoře pravdy a spravedlnosti spíše než k manipulaci nebo dezinformaci. (AIM Group, 2024)

Etické otázky spojené s fotografováním a publikováním obrazového materiálu se stávají stále komplexnějšími. Například situace, kdy fotografové čelí dilematu mezi dokumentací tragédie a poskytnutím pomoci obětem, ukazuje na nutnost individuálního posouzení každého případu. Tento typ rozhodování vyžaduje nejen profesionální integritu, ale také lidskost a empatii vůči těm, kteří jsou zachyceni na snímcích. (EJO Online, 2018)

Dále je třeba zdůraznit význam etických kodexů, které by měly sloužit jako vodítka pro novináře a fotografy. Tyto kodexy definují standardy chování a odpovědnosti v oblastech jako je ochrana soukromí jednotlivců, respektování jejich důstojnosti a zajištění pravdivosti informací. Jak uvádí etický kodex Syndikátu novinářů ČR, novináři by měli vždy zvážit veřejný zájem při rozhodování o zveřejnění citlivých fotografií. (Syndikát novinářů ČR)

V souvislosti s rozvojem digitálních technologií se objevují i nové výzvy týkající se manipulace s obrazovým obsahem. Fotografové musí být obezřetní vůči možnostem úprav a manipulací, které mohou zkreslit realitu a vést k dezinformacím. Příklady zahrnují inscenované fotografie nebo úpravy provedené v grafických programech bez jasného označení změn. Tato praxe může mít dalekosáhlé důsledky pro veřejné vnímání událostí a může podkopat důvěru v žurnalistiku jako celek.

6 MANIPULACE S FOTOGRAFIEMI A PORUŠOVÁNÍ ETICKÉHO KODEXU

Obrázek 1: Klement Gottwald – projev

1. Popis původní fotografie

- **Osoba:** Klement Gottwald, prezident Československa
- **Původní kontext:** Fotografie zachycuje Klementa Gottwalda během projevu na Staroměstském náměstí. Původně jsou na fotografii viditelní kromě Gottwalda i další osoby: fotograf Karel Hájek a ministr zahraničních věcí Vladimír Clementis. Tyto osoby byly později odstraněny z fotografie z politických důvodů.

2. Identifikace manipulace

- **Odstranění postav:** Z fotografie byly retušovány postavy Karla Hájka (fotograf) a Vladimíra Clementise (ministr zahraničních věcí), kteří stáli za Klementem Gottwaldem. Tento zásah byl proveden pravděpodobně z politických důvodů.
- **Změna kontextu:** Odstraněním těchto postav z fotografie došlo k změně kontextu, jelikož obě osoby byly později politicky odstrčeny a v roce 1950 byl Vladimír Clementis obviněn a popraven jako "zrádce". Manipulovaná fotografie tím pádem měla vymazat jejich přítomnost na scéně a udržet pouze Gottwalda jako centrální postavu.
- **Zesvětlení a kontrast:** V manipulované verzi fotografie byl zřejmě upraven kontrast a světelné podmínky, aby byla postava Gottwalda vizuálně dominantní a pozitivně vnímána, což by bylo v souladu s propagandistickým záměrem.

3. Technické provedení manipulace

- **Retušování na negativu:** Postavy Karla Hájka a Vladimíra Clementise byly odstraněny manuálním škrábáním nebo malováním na negativu, což je technika běžná v době před digitálním zpracováním fotografií.
- **Úprava pozadí:** Manipulace s pozadím mohla zahrnovat vyplnění prázdných míst po odstraněných postavách nebo změnu perspektivy tak, aby bylo možné ukázat pouze Klementa Gottwalda. Zesvětlení obrazu a zvýšení kontrastu zvýraznilo jeho osobu a zjednodušilo kompozici fotografie.

4. Dopad manipulace

- **Politická manipulace:** Cílem manipulace bylo odstranit nežádoucí postavy, které by mohly podkopat ideologickou čistotu snímku. Karel Hájek a Vladimír Clementis byli z politického hlediska považováni za nežádoucí osobnosti, zejména po únorových událostech a politických procesech, které následovaly.
- **Posílení kultu osobnosti:** Fotografická manipulace se soustředila na posílení Gottwaldovy postavy jako jediného lídra. Odstraněním Clementise a Hájka byla fotografie vyčištěna a Gottwald byl ukázán jako jediný politický aktér, což odpovídalo tehdejší propagandistické agendě.

Obrázek 2: Antonín Zápotocký – Pražský hrad

1. Popis původní fotografie

- **Osoba:** Antonín Zápotocký, prezident Československa
- **Původní kontext:** Oficiální reportážní fotografie, která zaznamenávala veřejné vystoupení nového prezidenta

2. Identifikace manipulace

- **Odstranění postavy v popředí:** Na původní verzi snímku je vpravo viditelná vojenská postava, která byla v upravené verzi zcela vymazána.
- **Zesvětlení a zvýšení kontrastu:** Upravená fotografie je jasnější a má více kontrastu, což zlepšuje viditelnost Zápotockého tváře.
- **Přidání davu v pozadí:** V originálním snímku je nádvoří poměrně prázdné, zatímco ve změněné verzi je viditelné mnohem větší shromáždění lidí.

3. Technické provedení manipulace

- **Retuš nástroji na negativu:** Nechtěné prvky (voják) byly manuálně odstraněny ořezem.
- **Koláž a montáž:** Nová vrstva s davem mohla být přidána zkombinováním dvou fotografií.
- **Chemické úpravy ve fotokomoře:** Pomocí zvýšení expozice, zesvětlení a kontrastních filtrů mohlo dojít ke zvýraznění tváře prezidenta a celkovému projasnění snímku.

4. Dopad manipulace

Cílem těchto úpravy bylo přizpůsobit fotografii oficiální ideologii:

- **Prezentace masové podpory:** Přidání davu v pozadí mohlo sloužit k demonstraci lidové podpory nové hlavy státu.
- **Zlepšení vizuálního dojmu:** Upravená fotografie dává Zápotockému charismatičtější a pozitivnější výraz, což podporuje narativ o jeho pevném a lidově oblíbeném vedení.

Obrázek 3: Rudolf Slánský a Zdeněk Fierlinger

1. Popis původní fotografie

- **Osoby:** Rudolf Slánský (generální tajemník KSČ) a Zdeněk Fierlinger (komunistický politik a pozdější předseda vlády), spolu s dalšími komunistickými vůdci.
- **Původní kontext:** Fotografie zachycující setkání významných postav KSČ, kde Slánský stojí první zleva a vedle něj Zdeněk Fierlinger.

2. Identifikace manipulace

- **Odstranění Rudolfa Slánského:** V důsledku politických čistek a následné popravě Slánského po jeho zatčení, byla jeho přítomnost na fotografiích odstraněna. Tento zásah měl za cíl vymazat jeho politickou existenci z veřejného obrazu.
- **Chybné odstranění Zdeňka Fierlingera:** Zdeněk Fierlinger, který nikdy nebyl v politické nemilosti, je na druhé verzi fotografie rovněž vyretušován. Tento krok není jasně zdůvodněn, protože Fierlinger se nikdy nedostal do politického konfliktu, který by vedl k jeho vyřazení.
 - **Možná chyba cenzora:** Podle jedné teorie mohl cenzor Zdeňka Fierlingera omylem zaměnit za Vladimíra Clementise, který byl v té době v politické nemilosti a později popraven. Tato chyba by mohla vysvětlovat jeho neúmyslné vymazání z fotografie.

3. Technické provedení manipulace

- **Retušování na negativu:** V tomto případě bylo použito standardní retušování na negativu, kdy byly postavy vymazány mechanickým škrábáním nebo překrytím.
- **Úprava pozadí a světelných podmínek:** Po odstranění Slánského a Fierlingera bylo pravděpodobně upraveno pozadí, aby nevznikla prázdná místa, která by rušila vizuální rovnováhu fotografie. Taktéž byla nastavena expozice a kontrast, aby byla fotografie homogenní.

4. Dopad manipulace

- **Politické a ideologické důvody:** Odstranění Rudolfa Slánského bylo součástí širšího procesu vymazávání politických oponentů, kteří byli v 50. letech obviněni z trockismu a byli odstraněni z veřejného života. Slánský byl po únoru 1948 obviněn, následně zatčen a popraven, což vedlo k jeho vymazání z historického obrazu.
- **Chyba cenzora s Fierlingerem:** Pokud byla chyba cenzora pravdivá, znamenalo by to, že politická atmosféra byla natolik silně ideologická, že každý, kdo mohl být považován za potenciálního "nepřítele", byl neúmyslně odstraněn. Fierlinger měl zůstat na fotografii, protože nebyl v nemilosti a jeho odstranění bylo neúmyslné.
- **Zpevnění obrazu ideologické čistoty:** Fotografická manipulace měla za cíl posílit obraz politické jednoty a ideologické čistoty. Každý, kdo se ocitl na špatné straně režimu, byl vymazán nejen z politického života, ale také z vizuální paměti národa.

Obrázek 4: Michail Gorbačov

1. Popis původní fotografie

- **Osoby:** Michail Gorbačov (vlevo), generální tajemník Komunistické strany Sovětského svazu, a Eduard Ševardnadze (vpravo), ministr zahraničních věcí Sovětského svazu.
- **Detaily:** Na této fotografii je přítomen Gorbačov s vysoce kontrastním obrazem a výraznou texturou na jeho tváři.

•

2. Identifikace manipulace

- **Změna kontrastu a světelných podmínek:** Hlavní rozdíl mezi těmito dvěma snímky spočívá ve světelných úpravách. První fotografie má vyšší kontrast a zřetelně zvýrazněné rysy obličejů obou osob. Ve druhé fotografii je kontrast nižší, což může naznačovat buď přirozený rozdíl v expozici, nebo editaci fotografie s cílem upravit světlost a vyhladit jemnější detaily.
- **Úprava detailů obličejů:** Ve druhé fotografii se zdá, že Gorbačovova tvář vypadá méně výrazná a jemněji osvětlená, což může znamenat, že došlo k určitým úpravám tváře, které zjemnily jeho vzhled. Může jít o techniku retuše, která má za cíl změkčit vzhled osoby nebo snížit detaily, které by v prvním snímku mohly být příliš výrazné.
- **Možná cenzura:** Může to být součástí snahy upravit vizuální vnímání osob v politických pozicích – možná zmírnit detaily obličejů, aby vypadaly méně tvrdě, nebo změnit celkové osvětlení tak, aby působilo méně drsně.

3. Dopad manipulace

- **Vliv na interpretaci:** I když manipulace v tomto případě nemusí být dramatická, může přesto ovlivnit, jak je fotografie čtená. Silně kontrastní obraz může vyvolávat určitou vážnost a důraz na výraz obličejů, zatímco jemnější úprava na druhé fotografii může změkčit dojem a snížit napětí.

Obrázek 5: O.J. Simpson na obálkách časopisů

1. Popis původní fotografie

- **Osoba:** O. J. Simpson, bývalý sportovec a herec, zatčen v roce 1994 za vraždu své exmanželky Nicole Brown Simpson a jejího přítele Rona Goldmana.
- **Původní kontext:** Oficiální policejní snímek po zatčení (mugshot). Jedná se o stejný originální snímek na obálkách časopisů TIME a Newsweek.

2. Identifikace manipulace

Rozdíly mezi obálkami:

- Newsweek: Používá originální mugshot bez viditelných úprav barev nebo kontrastu.
- TIME: Výrazně upravená fotografie – snímek je ztmavený, má zvýšený kontrast a upravené rozostření okrajů.

Možná motivace úprav:

- Ztmavení pleti O. J. Simpsona na obálce TIME mohlo záměrně vytvořit demonizující efekt. Čím tmavší je pleť osoby na fotografii, tím hrozivější může působit – jde o potenciálně rasistický podtext, který byl kritizován médii i veřejností.
- Rozmazání a vinětace kolem obličeje na obálce TIME vytváří ponurý, dramatický efekt, což může posilovat dojem viny a nebezpečnosti.

Změna titulků:

- Newsweek používá přímý a agresivní titulok *"TRAIL OF BLOOD"*, který evokuje násilí a důkazy vedoucí k Simpsonově vině.
- TIME volí spíše tragický narativ s titulokem *"An American Tragedy"*, což vytváří širší kontext společenského dopadu případu.

3. Technické provedení manipulace

- **Úprava kontrastu a jasu:** V obálce TIME byla fotografie silně podexponována (ztmavená), čímž se obličej jeví hrozivěji.
- **Digitální manipulace:** Ztmavení nebylo jen změnou kontrastu, ale pravděpodobně ručně upravenou tonalitou, která zvýraznila stíny a vytvořila dramatickou atmosféru.
- **Vizuální efekty:** Rozmazání okrajů a temné vinětace na TIME vytvářejí efekt „temnoty“, což na podvědomé úrovni ovlivňuje divákovu interpretaci.

4. Dopad manipulace

- **Etická kontroverze:** TIME byl kritizován za úpravy, které mohly podporovat rasistické stereotypy tím, že Simpson vypadal tmavší, než ve skutečnosti byl. Po veřejné kritice časopis uznal chybu a omluvil se.
- **Manipulace veřejného mínění:** Úprava obrázku TIME mohla ovlivnit dojem veřejnosti o vině/nevině Simpsona tím, že z něj dělala temnější a zlověstnější postavu než originální snímek.
- **Rozdíl v mediálním přístupu:** Newsweek ponechal fotografii v původní podobě, což ukazuje rozdílné redakční přístupy. TIME volil více dramatizující a vizuálně manipulativní přístup, zatímco Newsweek se držel neutrálnějšího zobrazení.
- **Důvěryhodnost médií:** Tento případ ukázal, jak i drobné vizuální manipulace mohou ovlivnit vnímání veřejnosti a vést ke ztrátě důvěry ve zpravodajská média.

Obrázek 6: Novinový článek 1

1. Popis původní fotografie

- **Původní kontext:** Fotografie zobrazuje normální silniční provoz, kde jsou některá auta v pohybu, ale není zde žádná výrazná zácpa nebo dopravní problém. Silnice vypadá volná, bez přetížení nebo komplikací.

2. Identifikace manipulace

- **Úprava pro novinový článek:** Novinový výstřižek zobrazuje fotku silnice s dopravní zácpou. Avšak na původní fotografii není žádná zácpa, a tak byla snímek upraven tak, aby vytvořil dojem přetížené silnice.
- **Přidání vizuálních efektů:** Snímek pravděpodobně prošel úpravami, které zahrnují:
 - Přidání aut: K vytvoření dojmu zácpy byly pravděpodobně přidány nebo upraveny pozice aut, které byly na původní fotografii vzdálenější nebo méně nápadné.
 - Úprava osvětlení a kontrastu: Pro zvýraznění efektu "zácpy" mohly být upraveny kontrasty a expozice, což zintenzivnilo dojem rušného dne.

3. Technické provedení manipulace

- **Digitální úpravy:** Fotografie byla pravděpodobně upravena digitálně, a to buď pomocí nástrojů na přidání dalších vozidel do snímku, nebo modifikováním jejich pozic. Tato manipulace by mohla zahrnovat práci s vrstevnatými soubory pro přidání dalších aut na pozadí.

4. Dopad manipulace

- **Vytváření falešného dojmu:** Manipulace měla za cíl vyvolat dojem, že na silnicích skutečně panuje dopravní zácpa, což odpovídá tomu, co článek popisuje. Tento druh manipulace může ovlivnit veřejné vnímání dopravní situace a vyvolat silnější emocionální reakce u čtenářů, kteří se mohou začít obávat o dopravní bezpečnost.
- **Vytvoření dramatického účinku:** Záměrem mohlo být i posílení dramatického efektu článku, který popisuje tragické události spojené s posledním prázdninovým víkendem. Úprava fotografie měla přispět k pocitu naléhavosti a vážnosti situace.
- **Etické otázky:** Manipulace fotografie v novinách může vyvolat etické otázky ohledně pravdivosti zpravodajství. Zatímco manipulace může být použita k dosažení estetiky nebo dramatického efektu, vytváří to zkreslený obraz reality, což může ovlivnit veřejné vnímání skutečné situace.

Obrázek 7: Novinový článek 2

1. Popis původní fotografie (pravá strana)

- **Osoba:** Zdeněk Mahler, známý český historik a publicista, a Alice Nellis, filmová režisérka.
- **Původní kontext:** Fotografie byla pořízena během neformálního setkání obou osob, kde pózují pro fotoaparát. Původní barevný snímek zachycuje přátelský a neformální moment.

2. Identifikace manipulace (levá strana)

- **Úprava ve fotografii:** Na černobílé verzi fotografie je vidět, že Zdeněk Mahler má na svém tričku několik knoflíků navíc. Tento detail byl pravděpodobně přidán během úpravy fotografie, což naznačuje, že byla provedena vizuální manipulace.
- **Důvod manipulace:** Úpravy mohou sloužit k "vylepšení" fotografie pro tisk.

3. Technické provedení manipulace

- **Digitální úpravy:** Fotografie byla pravděpodobně upravena v grafickém softwaru, kde byly přidány další knoflíky na tričko Zdeňka Mahlera. Tento typ manipulace obvykle zahrnuje retušování a přidávání nových prvků, které neexistují v původním obraze.

4. Dopad manipulace

- **Vytváření konzistence:** Přidání knoflíků mohlo být určeno pro zajištění vizuální konzistence, aby Mahlerovo oblečení vypadalo "vhodně" pro tisk nebo pro estetiku novinového článku.
- **Změna veřejného obrazu:** Tato manipulace může mít za cíl vytvořit určitý vzhled nebo dojem, který je pro noviny žádoucí. Přidání knoflíků může sloužit k posílení vnímání formality nebo propracovanosti vzhledu Zdeňka Mahlera, což může souviset s tónem článku.

Obrázek 8.: Manipulace válečné fotografie – Brian Walski

1. Popis původních fotografií

- **Osoba:** Voják z britské armády a civilisté, kteří sedí nebo klečí na zemi.
- **Původní kontext:** Tato fotografie byla původně pořízena jako dokumentace během válečných operací. Zobrazuje moment, kdy voják reaguje na civilistu, který nese dítě.
- Fotografie byla pořízena **Brianem Walskim**.

2. Identifikace manipulace

- **Skládání z několika snímků:** Tato známá fotografie, která se stala symbolem válečné propagandy, byla vytvořena spojením několika snímků do jedné, což zcela změnilo původní kontext a vytvořilo nový příběh.
 - V prvním snímku je voják ukazující rukou, aby nařídil civilistům něco udělat.
 - Ve druhém snímku je voják, který nese dítě, přičemž v pozadí jsou vidět civilisté.
- **Vytvoření nového narativu:** Tato manipulace vytváří zdání, že voják jednal s ohledem na civilisty, což může být vnímáno jako projev soucitu nebo pomoci, i když původní fotografie zachycovala spíše jinou dynamiku situace.
- **Vizuální změny:** Změny v kompozici mohou vycházet z rozhodnutí, které měly podpořit určitý příběh a potlačit jiné aspekty situace. Tato úprava mohla vést k iluzornímu pocitu "pomoci", který není v souladu s původními skutečnostmi.

3. Technické provedení manipulace

- **Kombinace snímků:** Pomocí technik jako je montáž a koláž byly původní fotografie spojeny do jedné. V tomto případě byl každý jednotlivý snímek vybrán, aby se vytvořil dojem, že všechny události se staly v jedné chvíli, i když byly pořízeny v různých momentech.
- **Úpravy pozadí a postavení postav:** Vizuelní úpravy mohly zahrnovat změny ve světelných podmínkách, úpravu postavení vojáka a civilistů a přizpůsobení pozadí, aby vše ladilo dohromady.

4. Dopad manipulace

- **Vytváření falešného dojmu:** Manipulace měla za cíl vyvolat dojem, že voják se stará o civilisty a vykazuje soucit, což může být pro diváky emocionálně silné. Tento obraz však mohl být vzdálený od reality konfliktu, kde byly situace často mnohem složitější a znepokojivější.
- **Válečná propaganda:** V mnoha případech je manipulace s válečnými fotografiemi používána k podpoře politických agend nebo k vytváření pozitivního obrazu jedné strany konfliktu. Tento snímek mohl být použit k tomu, aby ukázal vojáky v pozitivním světle, jako ochránce civilistů.
- **Etické otázky:** Taková manipulace vyvolává etické otázky týkající se pravdivosti zpravodajské fotografie. Jaký vliv má taková úprava na veřejné vnímání konfliktu? A jaké jsou důsledky pro žurnalistickou integritu, když se fotografie mění nebo sestavují s cílem manipulovat s diváckým pohledem?

Obrázek 9: Etický kodex – Roman Vondrouš

1. Manipulace s obrazem reality

Fotografie, která zachycuje pád žokeje Jana Kratochvíla z koně Sottovento při skoku přes Velký Taxisův příkop, je technicky zdatným a dramatickým záběrem, který působivě zobrazuje dynamiku a nebezpečnost dostihového sportu. Jak je však zmíněno v kauze, samotný snímek vyvolal v některých kruzích obavy, protože zobrazuje smrt koně. Etické otázky vyvstávají ve chvíli, kdy fotografie zachytí nejen dramatický okamžik, ale i smrt zvířete. Je taková fotografie "v pořádku", pokud vyvolává silné emoce a zároveň zobrazuje tragickou událost, která by měla být vnímána s respektem?

Manipulace ve fotografii není pouze o úpravách obrazu v postprodukcí, jak by se mohlo na první pohled zdát, ale i o selektivním výběru okamžiku a jeho prezentaci. Fotografové, i když se snaží zachytit „skutečnost“, vždy vybírají, jaký okamžik zachytí a jak jej zobrazí, čímž inherentně vytvářejí určitý obraz reality. Jak uvedla šéfredaktorka ČTK Radka Matesová Marková, „jakákoliv manipulace s obrazovým zpravodajstvím je nepřijatelná“, ale fotografie i v tomto smyslu „manipuluje“ tím, že vybírá a zachycuje konkrétní událost.

2. Fotografie a její etika v kontextu sportu a zvířat

Pád koně a následná smrt mohou být pro některé diváky traumatizující, což vyvolává otázky ohledně etického rámce sportovní fotografie. V některých sportech, včetně dostihů, je smrt koně nevyhnutelným rizikem, ale pro veřejnost je důležité, jak jsou tyto události prezentovány. Zatímco někteří tvrdí, že fotografování smrtelného pádu koně může být považováno za hyenismus, jiní argumentují, že jde o zobrazení skutečnosti, která je součástí závodního prostředí.

Je tedy otázkou, zda by měla média, organizátoři sportovních akcí a fotografové přijmout roli „cenzora“ a rozhodnout, co veřejnost uvidí. Tento konflikt mezi zobrazením skutečnosti a obavou o veřejnou citlivost je jedním z hlavních etických problémů, kterým čelí fotografie v dokumentárním a sportovním žurnalismu.

3. Manipulace s obrazem pro účely byznysu

Ve zmíněné kauze se ukazuje, jak zástupci Dostihového spolku, pravděpodobně z obav o negativní publicitu, zareagovali neudělením akreditace fotografovi za to, že zaznamenal smrtelné zranění koně. Tento krok naznačuje, že v některých případech je manipulace s obrazem reality nejen etickou

otázkou, ale také součástí byznysových zájmů, které mohou mít důsledky pro to, jak je sport prezentován veřejnosti.

Dostihový spolek mohl mít obavy, že fotografie, která ukazuje pád koně, by mohla poškodit reputaci závodiště a přilákat negativní pozornost. To ukazuje, jak fotografie, která má dokumentární hodnotu, může být vnímána jako hrozba pro image organizace. Tento tlak na mediální záznamy a snaha kontrolovat veřejný obraz sportovního prostředí jsou nejen problémem pro samotné fotografy, ale i pro etiku novinářské práce.

4. Vliv na veřejné mínění a etiku mediálních praktik

Jakékoliv snahy o kontrolu zobrazení určité události, jako je v tomto případě smrt koně na dostihu, ukazují na širší problém v mediálním a fotografickém světě – snahu o ovládnutí veřejného mínění skrze filtraci reality. V kontextu žurnalistiky je klíčové, aby média měla svobodu ukázat plnou skutečnost, včetně těch nepopulárních a obtížných aspektů, i když jsou pro určitou veřejnost obtížně stravitelné.

Vondroušova fotografie ukazuje, že dokonce i profesionální a technicky vysoce kvalitní fotografie mohou být vnímány jako kontroverzní, pokud zachytí nechtěné, ale autentické momenty. Tento problém vyžaduje, aby novináři, fotografové a média přistupovali k otázkám etiky s maximální odpovědností a zvažovali dopady svých volených záběrů.

Obrázek 10: Czech Press Photo – Lukáš Zeman

Úvod

Fotografie Lukáše Zemana zobrazující orangutaní matku s mládětem v pralese na Borneu získala ocenění Czech Press Photo v roce 2018. Tato fotografie nejen upoutala pozornost poroty svou kompozicí a emotivním ztvárněním, ale zároveň vyvolala diskuse ohledně etického kodexu a pravosti dokumentární fotografie.

Kontext fotografie

Lukáš Zeman dlouhodobě dokumentuje divokou přírodu a problematiku odlesňování. Fotografie pořídil během svého pobytu na Borneu, kde sledoval dopady destrukce pralesa na populaci orangutanů. Obrázek zachycuje orangutaní matku, která v husté džungli objímá své mládě, čímž vyvolává silné emoce spojené s ochranou přírody.

Ocenění a kontroverze

Po ocenění na Czech Press Photo se objevily otázky ohledně možného porušení etického kodexu v oblasti dokumentární fotografie. Mezi hlavní výtky patřilo:

- **Autenticita scény** – Zpochybňovalo se, zda nebyla fotografie uměle naaranžována.
- **Etika zásahu fotografa** – Existovaly spekulace o tom, zda fotograf nějakým způsobem neovlivnil chování zvířat.
- **Postprodukční úpravy** – Někteří kritici poukazovali na možné zásahy do fotografie, které by mohly ovlivnit její dokumentární hodnotu.
- **Nepřesná interpretace** – Lukáš Zeman původně tvrdil, že se jedná o mrtvé mládě, avšak později se ukázalo, že toto tvrzení nebylo pravdivé. Tento nesoulad vyvolal další otázky o důvěryhodnosti jeho výkladu a snímku samotného.

Vyjádření Lukáše Zemana

V rozhovoru pro iDNES Lukáš Zeman odmítl jakékoli manipulace s fotografií. Zdůraznil, že zachytil přirozenou scénu bez zásahů a že jeho cílem bylo upozornit na ekologické problémy související s odlesňováním. Podle jeho slov šlo o autentický moment, který dokumentoval realitu života orangutanů v jejich přirozeném prostředí. Nicméně následná analýza ukázala, že jeho tvrzení o mrtvém mláděti bylo mylné, což mohlo ovlivnit interpretaci fotografie a její mediální dopad.

Etický kodex dokumentární fotografie

V kontextu tohoto případu je důležité zmínit zásady etického kodexu dokumentární fotografie, který zahrnuje:

- **Neovlivňování reality** – Fotograf by neměl manipulovat scénu, aby dosáhl dramatického efektu.
- **Minimální postprodukční zásahy** – Úpravy by neměly měnit podstatu zachycené reality.
- **Transparentnost a pravdivost** – Fotograf by měl být schopen doložit okolnosti vzniku fotografie.

Obrázek 11: *The Electrician* – Boris Eldagsen

1. Kontext případu

V roce 2023 se v médiích objevila kontroverze týkající se soutěže Sony World Photography Awards, kde byla oceněna fotografie vytvořená umělou inteligencí. Autor Boris Eldagsen přihlásil do soutěže snímek "**The Electrician**", který byl v kategorii kreativní fotografie oceněn jako vítězný. Eldagsen následně přiznal, že se nejedná o skutečnou fotografii, ale o obraz vygenerovaný umělou inteligencí, a ocenění odmítl. Tento případ vyvolal širokou debatu o roli AI ve fotožurnalistice a o hranicích mezi realitou a manipulací.

2. Analýza manipulace

Z technického hlediska se nejednalo o klasickou fotomanipulaci ve smyslu úprav existující fotografie, ale o kompletně generovaný obraz. Přesto tento případ spadá do širšího kontextu manipulace vizuálních médií, protože soutěžní pravidla nebyla na podobné situace připravena.

- **Záměrná manipulace** – Autor vědomě využil AI k vytvoření obrazu, čímž testoval hranice soutěže.
- **Porušení očekávání** – Fotožurnalistické a umělecké soutěže pracují s předpokladem, že snímky zachycují realitu (nebo alespoň realitu interpretují). Generovaný obraz však do této kategorie nespadá.
- **Absence transparentnosti** – Do odhalení autora nebylo jasné, že jde o AI výtvar, což poukazuje na problém rozpoznávání těchto obrazů veřejností i odborníky.

3. Dopady na vizuální žurnalistiku

Případ Boris Eldagsena ukázal, že současná pravidla soutěží a redakční standardy nejsou dostatečně připraveny na nové technologie. Pokud se umělá inteligence začne masově používat ve fotožurnalistice, může to vést k několika problémům:

- **Ztráta důvěry veřejnosti** – Pokud se budou uměle generované snímky objevovat vedle autentických fotografií, mohou lidé zpochybňovat pravost všech vizuálních materiálů.
- **Etická dilemata** – Jak definovat „fotografii“, pokud už nemusí být výsledkem zachycení skutečnosti?
- **Nutnost nových pravidel** – Organizace jako World Press Photo budou muset jasně stanovit pravidla pro AI generované snímky.

Obrázek 12: Íránský raketový test

1. Kontext případu

V roce 2008 íránská státní agentura Sepah News publikovala fotografii, která měla zachytit úspěšný test balistických raket. Obrázek ukazoval čtyři rakety současně vystřelené z pouštního odpaliště. Snímek byl následně převzat mnoha světovými médii, včetně deníků The New York Times a Los Angeles Times.

Krátce poté se objevila jiná verze stejného snímku, která ukázala, že původní fotografie byla upravena – ve skutečnosti byly odpáleny pouze tři rakety, zatímco čtvrtá zůstala na odpalovacím zařízení. Grafická úprava zřejmě měla zakrýt selhání jedné z raket a prezentovat test jako zcela úspěšný.

2. Analýza manipulace

Upravená fotografie je příkladem digitální manipulace, která výrazně změnila význam vizuálního sdělení. Klíčové aspekty této manipulace zahrnují:

- **Přidání vizuálních prvků** – Čtvrtá raketa byla do obrázku dodatečně vložena pomocí klonovacího nástroje, což vytvořilo iluzi synchronního odpalu čtyř střel.
- **Změna reality** – Snímek záměrně zkreslil skutečnost, aby posílil vnímání vojenské síly Íránu.
- **Záměrná dezinformace** – Manipulace nešlo o estetickou úpravu, ale o vědomou snahu oklamat veřejnost a mezinárodní komunitu.

3. Dopady na vizuální žurnalistiku

Případ íránské raketové fotografie ukázal, jak snadné je manipulovat obrazem ve prospěch propagandistických cílů. Tato aféra měla několik důsledků:

- **Ztráta důvěryhodnosti médií** – Světová média, která fotografii bez ověření převzala, čelila kritice za nedostatečnou kontrolu zdrojů. Případ ukázal, jak rychle se manipulovaný obraz může stát „pravdou“, pokud je publikován renomovanými médii.
- **Posílení důležitosti vizuální analýzy** – Redakce začaly více investovat do forenzních analýz fotografií a zavedly přísnější pravidla ověřování obrazového materiálu.
- **Etická rovina** – Případ otevřel diskusi o odpovědnosti fotožurnalistů i redakcí při práci s obrazovým materiálem. Nejde jen o technickou stránku, ale i o etiku – kdy je úprava fotografie ještě přípustná a kdy už jde o manipulaci s fakty.

Obrázek 13: Vlastní zkušenost – Velká pardubická 2023

Vlastní zkušenost z Velké pardubické 2023

V rámci praktické části této práce považuji za důležité uvést i vlastní zkušenost s dodržováním etických zásad při fotografování významných událostí. Při dokumentaci Velké pardubické 2023, kde jsem pracoval jako fotograf pro Dostihový spolek Pardubice, došlo na Taxisově příkopu k tragické události – úmrtí koně a vážnému zranění žokeje.

Na základě podepsaného fotografického kodexu, který vyžadoval zodpovědný přístup k publikování snímků z akce, jsem nemohl tyto fotografie zveřejnit. Tato situace mě postavila před zásadní dilema mezi žurnalistickým zájmem o zachycení a zveřejnění dramatické reality a respektováním etických a profesních pravidel.

Fotografie zachycující krizové momenty mají nepopiratelnou zpravodajskou hodnotu, avšak jejich veřejná prezentace může vést ke dehonestaci účastníků a k nevhodné bulvarizaci události. Tento případ tak názorně ilustruje, že hranice mezi zpravodajstvím a etikou je v oblasti mediální fotografie mimořádně tenká a vyžaduje pečlivé zvažování kontextu i důsledků.

Případ Velké pardubické 2023 vyvolal značnou mediální odezvu, přičemž některá média zvolila cestu publikace snímků zachycujících zmíněnou tragédii. Například server iSport.cz zveřejnil sérii fotografií z události, které podrobně dokumentovaly pád koně i následky pro zraněného žokeje. Podobně i další zpravodajské weby, včetně Blesk.cz a Aktuálně.cz, prezentovaly vizuální materiál, jenž zdůrazňoval dramatický charakter okamžiku. Tyto fotografie byly často doprovázeny emotivními titulky a texty, které podtrhovaly tragický rozměr situace.

Tento přístup přináší otázku, kde leží hranice mezi veřejným zájmem a etickou odpovědností. Zatímco média obhajují zveřejnění snímků jako nezbytné pro autentické informování veřejnosti, kritici poukazují na možné negativní důsledky pro rodiny zraněných, organizátory akce i samotný sport. Tento případ tak reflektuje širší trend v současné mediální krajině, kde vizuálně silné snímky často dominují zpravodajskému obsahu, a to i za cenu narušení etických principů.

7 Závěr

Tato bakalářská práce se zaměřila na analýzu fotografie jako nástroje mediální komunikace a zkoumala její vliv na společenské vnímání. Zkoumání čtyř hlavních aspektů – historického vývoje, současných trendů, emocionálního působení a etických otázek – ukázalo, že fotografie je nejen mocným prostředkem informování, ale také silným nástrojem ovlivňování veřejného mínění.

Z provedené analýzy vyplývá, že manipulace s fotografiemi v médiích má dlouhou historii, přičemž její motivace se pohybují od politické propagandy až po komerční záměry. Historické příklady, jako je odstranění Vladimíra Clementise z fotografií s Klementem Gottwaldem nebo vymazání Rudolfa Slánského z komunistických skupinových portrétů, ukazují, jak byly snímky zneužívány k politické cenzuře a vytváření žádoucího ideologického narativu. Tyto úpravy nesloužily pouze k estetickým změnám, ale k přímému přepisování historie a eliminaci osob, které se staly pro režim nežádoucími.

Moderní příklady, jako manipulace s fotografií O. J. Simpsona na obálkách časopisů TIME a Newsweek nebo upravená válečná fotografie Briana Walského, ukazují, že i dnes mohou úpravy vizuálního obsahu zásadně ovlivnit vnímání reality. Tyto zásahy často nejen posilují stereotypy, ale mohou i měnit emocionální působení snímku nebo jeho význam.

Praktická část práce demonstrovala, že techniky manipulace – od odstranění osob přes změny kompozice až po spojování více snímků do jednoho – mohou zásadně ovlivnit interpretaci událostí a přetvářet vizuální sdělení do podoby, která vyhovuje určitému ideologickému nebo obchodnímu záměru.

Z etického hlediska manipulace představuje závažný problém, jenž podkopává principy objektivity a pravdivosti v žurnalistice. Ačkoliv technické úpravy mohou být v některých případech ospravedlnitelné (např. pro zlepšení kvality snímku), jakmile dojde ke změně obsahu či významu fotografie, porušuje se tím novinářský etický kodex.

Na základě provedené analýzy lze konstatovat, že fotografická manipulace má hluboký dopad na veřejné mínění, politické rozhodování i historickou paměť společnosti. Zdůrazňuje se tak potřeba transparentnosti v práci s obrazovým materiálem a důsledného dodržování etických zásad, zejména v kontextu zpravodajství a dokumentární fotografie. Ačkoliv fotografie působí jako objektivní svědek událostí, tato práce ukazuje, že jejich zpracování a prezentace mohou být výrazně subjektivní a často slouží různým mocenským či komerčním zájmům.

Zdroje

Adobe blog. Online. 2022. Dostupné z: <https://blog.adobe.com/en/publish/2022/02/16/power-your-photography-with-these-5-basic-principles-of-psychology>. [cit. 2025-03-31].

Aim group. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.aim-group.org.uk/news/2024/05/23/the-impact-of-ai-on-the-photography-sector/>. [cit. 2025-03-31].

Andana foto. Online. 2023. Dostupné z: <https://andanafoto.com/en/photography-and-psychology-exploring-the-links-between-images-and-our-deepest-emotions/>. [cit. 2025-03-31].

ANG, Tom. Fotografie: velké obrazové dějiny. Universum. Praha: Knižní klub, 2015. ISBN 978-80-242-5018-2.

BARTHES, Roland. Světla komora: poznámka k fotografii. Vydání druhé, upravené (ve Fra první). Praha: Fra, 2005. ISBN 978-80-86603-28-5.

BATCHEN, Geoffrey. Each wild idea: writing, photography, history. Cambridge, Massachusetts: MIT Press, 2002. ISBN 0-262-52324-8.

BRECZKOVÁ, Táňa. Utváření identity v kyberprostoru na příkladu sociální sítě Instagram. Online, Diplomová práce. Masarykova univerzita filozofická fakulta: Masarykova univerzita, 2017. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/n6dq/DP_Breczkova.pdf. [cit. 2025-03-31].

Confessions of a Prop Junkie. Online. 2023. Dostupné z: <https://confessionsofapropjunkie.com/photography-and-psychology-the-unseen-connection-between-the-lens-and-the-mind/>. [cit. 2025-03-31].

DOLEŽELOVÁ, Simona. Užití fotografií v marketingových kampaních na sociálních sítích. Online, Diplomová práce. Univerzita Karlova právnická fakulta: Univerzita Karlova, 2017. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/124415/120380440.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. [cit. 2025-03-31].

Ecommercebridge. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.ecommercebridge.cz/jak-spolu-souvisi-profesionalni-fotografie-a-marketing/>. [cit. 2025-03-31].

Echo24. Online. 2018. Dostupné z: <https://www.echo24.cz/a/SNmFD/galerie-sovetsti-predchudci-photoshopu-jak-cenzori-menili-historii>. [cit. 2025-03-31].

Ejo. Online. 2017. Dostupné z: <https://cz.ejo-online.eu/4299/etika-a-kvalita-zurnalistiky/fotoreporterovo-dilema-fotografovat-nebo-pomahat-obetem-nestesti>. [cit. 2025-03-31].

Fiverr blog. Online. 2023. Dostupné z: <https://blog.fiverr.com/post/pixels-and-possibilities-navigating-the-impact-of-ai-on-the-world-of-photography>. [cit. 2025-03-31].

Fotografovna. Online. 2023. Dostupné z: <https://fotografovna.cz/zrozeni-fotografie-historie-a-vyvoj-od-pocatku-do-soucasnosti/>. [cit. 2025-03-31].

GERNSHEIM, Helmut a GERNSHEIM, Alison. A Concise History of Photography. Grosset & Dunlap, 1965. ISBN 9780500180457.

GOLDBERG, Vicki. The power of photography: how photographs changed our lives. Expanded and updated. New York: Abbeville Publishing Group, c1991. ISBN 1-55859-039-0.

Great Big Photography World. Online. 2024. Dostupné z: <https://greatbigphotographyworld.com/ai-in-photography/>. [cit. 2025-03-31].

LENOCHOVÁ, Michaela. Mediální etika a zpravodajská fotografie. Online, Bakalářská práce. Masarykova univerzita fakulta sociálních studií: Masarykova univerzita, 2017. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/kx4j5/Medialni_etika_a_zpravodajska_fotografie_dvlwh.pdf. [cit. 2025-03-31].

JOHNSON, William S.; RICE, Mark a WILLIAMS, Carla, MULLIGAN, Therese a WOOTERS, David (ed.). Dějiny fotografie: od roku 1839 do současnosti: the George Eastman House Collection. V Praze: Slovart, 2010. ISBN 978-80-7391-426-4.

KETTNEROVÁ, L. IForum. Online. 2009. Dostupné z: <https://iforum.cuni.cz/IFORUM-7829.html>. [cit. 2025-03-31].

LISTER, Martin. New media: a critical introduction. 2nd ed. Abingdon: Routledge, 2009. ISBN 978-0-415-43160-6.

Mark Brion. Online. 2024. Dostupné z: <https://markbrion.com/ai-technology-good-or-bad-for-photography/>. [cit. 2025-03-31].

WASHINGTON WILSON, George. A Practical Guide To The Collodion Process In Photography: Describing The Method Of Obtaining Collodion Negatives, And Of Printing Them. Kessinger Publishing, 2008. ISBN 978-1436745192.

COE, Brian. Kodak Cameras: The First Hundred Years. 2nd ed. Steyning Photo Books LLP, 2003. ISBN 978-1874707370.

NEWHALL, Beaumont. The History of Photography: From 1839 to the Present. The Museum of Modern Art, 1982. ISBN 978-0870703812.

Mitchell, W.J.T. (1994). *Picture Theory: Essays on Verbal and Visual Representation*. Chicago: University of Chicago Press.

JIRÁK, Jan. Mediální technologie – Tištěná média. Metodický portál: Články [online]. 18. 05. 2006, [cit. 2025-03-31]. Dostupný z WWW: <<https://clanky.rvp.cz/clanek/548/MEDIALNI-TECHNOLOGIE-TISTENA-MEDIA.html>>. ISSN 1802-4785.

SONTAG, Susan. O fotografii. V Praze: Paseka, 2002. ISBN 80-7185-471-9.

SULER, John. Photographic Psychology: Image and Psyche. Online. True Center Publishing: Rider University, 2023. Dostupné z: www.johnsuler.com/pdfs/photopsy.pdf. [cit. 2025-03-31].

Syndikát novinářů České republiky. Online. 2021. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/aktuality/eticke-aspekty-pouziti-fotografie-vazne-nemocneho-cloveka/.com/ai-technology-good-or-bad-for-photography/>. [cit. 2025-03-31].

Theme. Online. 2012. Dostupné z: <https://the.me/the-psychology-of-photography/>. [cit. 2025-03-31].

BEDŘICHOVÁ, Petra. Etická úskalí v současné reportážní fotografii. Online. Bakalářská práce. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta. 2015. Dostupné z: <https://theses.cz/id/1uv5u6/>

Wikiwand. Online. Dostupné z: https://www.wikiwand.com/cs/articles/Novin%C3%A1%C5%99sk%C3%A1_fotografie. [cit. 2025-03-31].

LÁBOVÁ, Alena a LÁB, Filip. Soumrak fotožurnalismu?: manipulace fotografií v digitální éře. Praha: Karolinum, 2009. ISBN 978-80-246-1647-6.